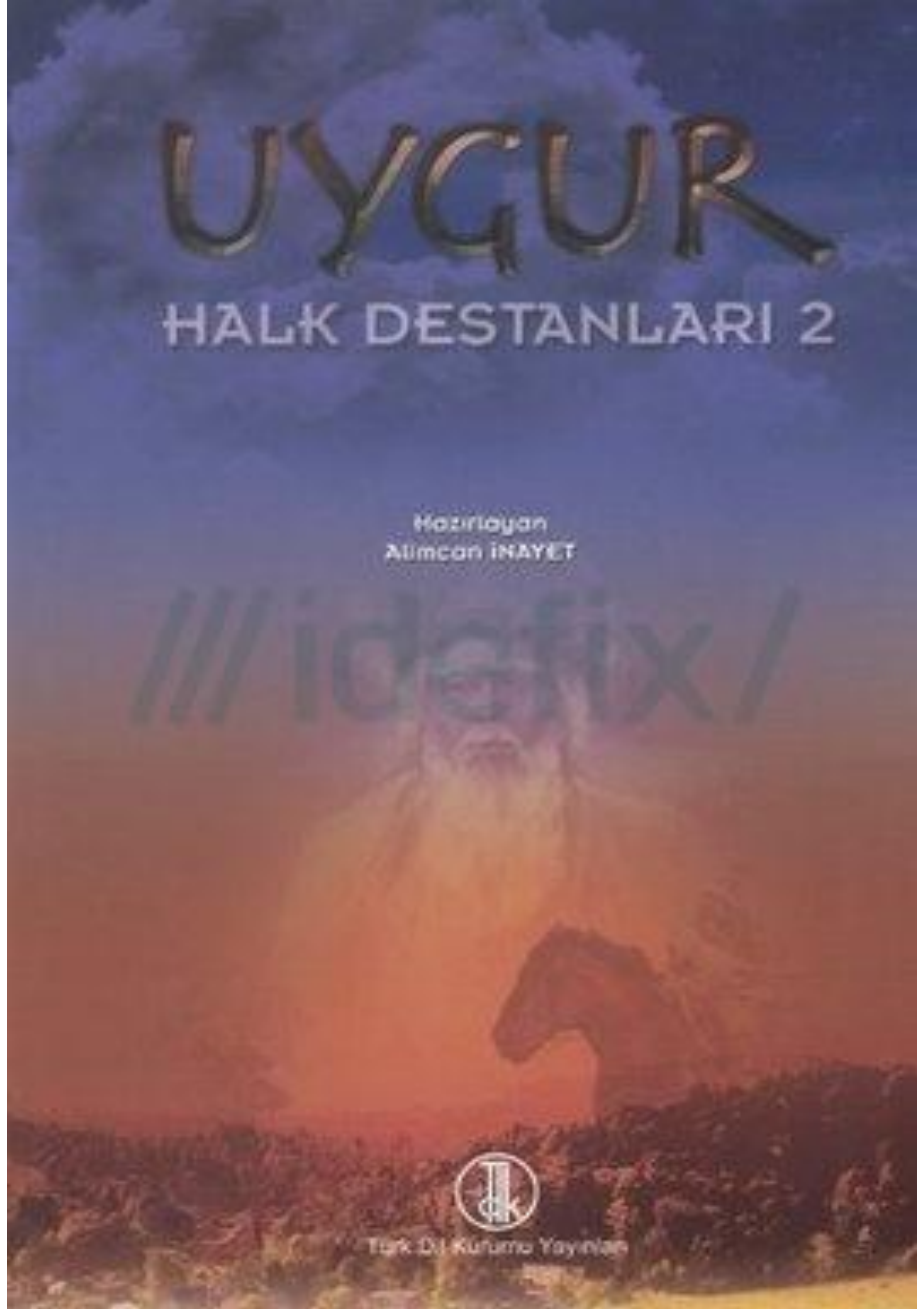

Uluslararası Uyğur Araştırmaları Dergisi, Sayı: 4, 2014, Sayfa: 191-192.
Xelqara Uyğur Tetqiqati Jurnali, San: 4, 2014, Sehipe: 191-192.
International Journal of Uyghur Studies, Volume: 4, 2014, Page: 191-192.

Alimcan İNAYET, Uyğur Halk Destanları II, Ankara, Türk Dil Kurumu, 2013, 188 s.

*Fatoş YALÇINKAYA**

* Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, İzmir-TÜRKİYE, E-posta: fatos-yalcinkaya@hotmail.com.

Bu kitap “Türk Dünyası Destanlarının Tespiti, Türkiye Türkçesine Aktarılması ve Yayımlanması” adlı bir proje çerçevesinde yayına hazırlanmıştır. Kitap sunuş, ön söz ve metinler kısmından oluşmaktadır. Sunuş Fikret Türkmen tarafından hazırlanmıştır. Ön söz’de Alimcan İnyet kitapta yer alan her destan hakkında kısaca bilgi vermiş; Uygur halk edebiyatında "dastan" kavramı üzerinde de durmuştur. Ona göre, Uygur halk edebiyatında “dastan” terimi hem destan hem halk hikâyesi türünü karşılamaktadır. Bu nedenle bu kitaba alınan metinlerin bir kısmının destan türü, bir kısmının halk hikâyesi türüne ait olduğu belirtilmiştir.

Kitapta "Nazugumniñ Kıssesi", "Seit Noçi", "Boz Körpeş-Çara Köz Ayım", "Şah Adilhan", "Şahzade Behram ve Melike Dilriz" olmak üzere 5 destan metni bulunmaktadır.

Yazarın söz konusu metinlerin kaynaklarıyla ilgili verdiği bilgilere göre “Nazugumniñ Kıssesi” 1976 yılında Almuta (Almatı)’daki “Cazuşı” yayınları tarafından yayımlanan “Bilal Nazım” adlı kitaptan alınmıştır. Bilal Nazım’a ait bu metin 1882 yılının Mayıs ayının beşinci gününde Kulca bölgesinde yazıya geçirilmiştir.

"Seit Noçi" destanı ise, 1972’de Taşkent’te Özbekistan SSR «Fan» Yayınları tarafından Özbekçe olarak yayınlanan “Seit Noçi” adlı kitaptan alınmıştır. Bu destan Asım Bakıyev tarafından 1957 yılında Kaşgar’da Kadir Saidi (Turgay) adlı bir bahşidan yazıya geçirilmiştir.

"Boz Körpeş-Çara Köz Ayım" destanı, 1991 yılında Urumçi’de Şıncañ Helk Neşriyatı tarafından yayımlanan “Uygur Helk Dastanliri 3” adlı kitaptan alınmıştır. Boz Körpeş-Çara Köz Ayım destanı, aşk-kahramanlık destanlarından. Destanda mertlik, yiğitlik ve aşk anlatılmıştır. Bu Destan trajik sonla biten destanlar için de bir örnek teşkil eder.

Şah Adilhan destanı 1993 yılında Urumçi’de Şıncañ Helk Neşriyatı tarafından yayımlanan “Uygur Helk Dastanliri 4” adlı kitaptan alınmıştır. Biyografik destanlardan olan bu destanda Adilhan ve ailesinin başından geçen maceralar anlatılmaktadır.

Şahzade Behram ve Melike Dilriz destanı (151-188), 1993 yılında Urumçi’de Şıncañ Helk Neşriyatı tarafından yayımlanan “Uygur Helk Dastanliri 4” adlı kitaptan alınmıştır. Bu destan 1901-1902 yıllarında Hoten ilinin Karakaş ilçesine bağlı Cayterek köyünde istinsah edilen el yazmasına göre yayına hazırlanmıştır. Destanda kibir ve kaprise kendini kapıran güzel bir prensesin ilahi kudret tarafından nasıl dize getirildiği anlatılmaktadır.

Metinler sayfada ikiye bölünmüştür. Sayfanın sol kısmında özgün metnin transkripsiyonu, sağ kısmında ise metnin Türkiye Türkçesine aktarılmış şekli yer alır. Metin içinde geçen ve anlaşılması güç olan kısımlar dipnotlarla açıklanmıştır.

Bu kitap başta halkbilimciler ve dilciler olmak üzere Uygur sahasında çalışmak isteyen bilim adamları ve Türk dünyası destanlarını karşılaştırmalı olarak incelemek isteyenler için oldukça önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.